

Az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ 1993. évi munkája

Az elmúlt esztendő több változást hozott a KMK életében. *Szente Ferenc* főigazgatóhelyettes, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ igazgatója, 1993. augusztus 1-jétől megkezdte felmondási idejének letöltését, majd 1994. április 1-jén nyugállományba vonult.

A következőkben a KMK osztályainak beszámoló jelentéseihez igazodva adunk számot az 1993. évi munkáról.

Koordinációs munka

Szakértőként véleményeztük a privatizált intézmények könyvtárainak helyzetét, és szakértőket biztosítottunk a könyvtárvezetői pályázatok elbírálásához. A Művelődési és Közoktatási Minisztérium (MKM) könyvtári osztálya felkérésére szakirodalmi szemlét állítottunk össze a nyugat-európai országok könyvtári törvénykezéséről*, valamint arról, hogy a fejlett könyvtárüggyel rendelkező országok könyvtári törvényeiben melyek az állami feladatok, és azokat az állam miképpen látja el.

A szerzői jogi törvény módosításával kapcsolatban – a könyvtárak érdekeinek képviseletében – egységes állásfoglalást alakítottunk ki a Magyar Könyvtárosok Egyesületével, amit szintén továbbítottunk az MKM könyvtári osztályának.

A PHARE Demokrácia Program keretében (15 könyvtár képviseletében) pályázatot nyújtottunk be a helyi társadalom informálása, a közhasznú és vállalkozói ismereteket tartalmazó dokumentumok gyűjtése, valamint az információk elektronikus elérhetősége és visszakereshetősége témakörében. (A *Telekunyhó* nevű programot az Európai Közösség Bizottsága – anyagi lehetőségeinek korlátozottsága miatt – nem fogadta el, de újabb kiírás esetén a tervet megújított változatban ismételten benyújtjuk.) Elkészítettük a Mellon Alapítvány 1992-es konzorciumi pályázatának részjelentését. Tárgyalásokat folytattunk egy felsőoktatási számítógépes együttműködési kör kialakításáról Kaposváron, a beadott pályázatok közül azonban csak a Pannon Agrártudományi Egyetem Állattenyésztési Főiskolai Karának sikerült az alapítványtól támogatást nyernie.

---

* Átdolgozott változata a Könyvtári Figyelő 1993. 4. számában olvasható.

1993-ban az öt egyetemi könyvtárból álló – ún. HUSLONET – konzorcium közös CD-ROM hálózat kialakítására benyújtott pályázata ért el sikert: a kassai, miskolci és a három debreceni egyetemi könyvtár meg tudta indítani a közös adatbázis használatát elősegítő infrastruktúra beszerzését.

Elláttuk az amerikai ajándékkönyv-programokkal összefüggő következő feladatokat: kapcsolattartás az amerikai partnerszervezetekkel és a hazai részesedő intézményekkel; a könyvek kiválogatása, érkeztetése és számítógépes feldolgozása, a raktári munkák megszervezése. A Sabre-, a Soros- és a Brother's Brother Alapítvány, valamint az International Book Bank összesen 68 762 kötet ajándékkönyvet küldött Magyarországra, amelyeket feldolgoztunk, majd szétosztottunk a könyvtárak között. Megszerveztük a több mint 80 000 kötetből álló, az amerikai Sabre Foundation-től származó Elsevier könyvszállítmány feldolgozását, és előkészítettük a könyvek hazai és öt kelet-európai országba történő szétosztását.

A Könyvtári és Informatikai Kamarával szimpóziumot szerveztünk *Könyvtári menedzsment és marketing* címmel, a Manchester Metropolitan University könyvtára, valamint a könyvtári és informatikai tanszéke vezető munkatársainak a közreműködésével.

Az 1992. évi közművelődési pályázaton elnyert céltámogatásból számítógépet vásároltunk. A gépen dolgozzuk fel a közművelődési könyvtárak éves statisztikai adatait. Ehhez egy új szoftvert készítettünk a *KMK-STAT kereső rendszere* címmel. Közreadtuk a közművelődési könyvtárak munkájáról szóló statisztikai kiadványunkat, a TEKE és SZAKMA 1992-öt.

Továbbra is kiemelt feladatként végeztük a nem hagyományos dokumentumokkal kapcsolatos központi programok szervezését. Az elmúlt esztendőben 230 új hangoskönyvet ajánlottunk megvásárlásra – igen kedvezményes áron – a megyei és városi könyvtáraknak. (A könyvek válogatását – a gyűjteményi szempontok figyelembevételével – az *Új Könyvek* szerkesztősége végezte.) A Magyar Könyvtárosok Egyesülete zenei és audiovizuális szervezeteivel közösen – a közművelődési pályázaton nyert összegből – zenés videófilmek szerzői jogainak megszerzését támogattuk. Ennek eredményeként 40 közművelődési könyvtár jutott kedvezményesen Bartók és Kodály színpadi műveit, valamint életrajzi összeállításokat tartalmazó mősoros videókazettákhoz.

Közművelődési könyvtárak munkatársai számára bemutatót és szakmai előadást szerveztünk *Videó és hangzódokumentumok a történelmi kutatás szolgálatában* címmel. A Fővárosi Oktatástechnológiai Központtal, az APPLE Computer IMC-vel együttműködve hasonló fórumokat szerveztünk az új, elsősorban multimédia technikára alapuló dokumentumok (elektronikus újság, enciklopédia stb.) megismertetésére. Kísérleti célból Foto CD-re írtuk át a *Szép magyar könyvtárak* című diasorozat első részét, előkészítve egy könyvtári tárgyú multimédia létrehozását.

Tervet készítettünk a Magyar Nemzeti Hangtár létesítésének lehetőségéről. A tervezet részben megvalósul a Magyar Rádió Archivumáért Alapítvány által is támogatott *Konzorcium a hangfelvételeket gyűjtő intézmények között* című szervezeten belül. A konzorcium működésében szakértőként veszünk részt. A Zenei Könyvtárak Nemzetközi Szövetsége (IAML) Helsinkiben rendezett éves kongresszusán beszámoltunk a hazai zenei könyvtárak előtt álló legfontosabb feladatokról, valamint közreműködtünk az IAML folyóirata, a *Fontes Artis Musicae* szerkesztésében.

Szakértőként közreműködtünk a gyermekkönyvtárak fejlesztési és módszertani problémáinak megoldásában: helyi igényeknek megfelelően konzultációkat tartottunk, országos értekezleteken közvetítettük a hasznosítható külföldi tapasztalatokat. Országos Gyermekkönyvtári Tanácskozást szerveztünk – a Magyar Olvasástársasággal és az MKE Gyermekkönyvtári Szekciójával közösen – az olvasáskultúra általános kérdésköréről. Közreadtuk a *Könyvtári kalauz* című, gyermek- és iskolai könyvtárosok részére készült módszertani kiadványt.

A külföldi partnereknek szóló – angol és német nyelvű – könyvtári címjegyzék megjelentetésére 1994-ben kerül sor.

A könyvtári vonatkozású pályázati kiírások figyelésének eredményeként a könyvtárakat is érintő pályázatokat a *Könyvtári Levelezőlapban* megjelentettük, és az intézményeknek segítséget nyújtottunk pályázataik elkészítéséhez.

Folytattuk a szakmai tanácsadást a kettős funkciójú könyvtárakban, illetve az általános művelődési központokban dolgozó könyvtárosok részére. E könyvtárak működésével kapcsolatos irodalomról elemző anyagot készítettünk, a könyvtárosok számára Nyíregyházán szakmai tanácskozást szerveztünk. Szerkesztettük és kiadásra előkészítettük a *Kísérletek és tapasztalatok*

az általános művelődési központok útkereséséről: *civil társadalom és közösség* című módszertani segédanyagot.

Külső kapcsolatok szervezése

Szerkesztettük, kiadtuk és terjesztettük a Könyvtári Levelező/lap 1-12. számát. Különböző pályázatokon való részvétellel, intenzív hirdetés-szervezéssel hozzájárultunk a lap finanszírozásához. Ebben az évben első alkalommal – a folyóirat 7. számában – közreadtuk a megújított *Könyvtári Címjegyzéket*.

Gyűjteményfejlesztési és bibliográfiai tanácsadó tevékenység

Az *Új Könyvek* című állománygyarapítási tanácsadó kurrens folyamából 26 számot szerkesztettünk. Elkészítettük és megjelentettük a folyóirat negyedéves és éves tárgyszómutatóját, az 1992. évi kumulált mutatóját, és folyamatosan építettük az *Új Könyvek* származékaként készülő központi bibliográfiai leírásokból a tárgyszókatalógust.

Sajnálatos tény, hogy az *Új Könyvek* kiadására a Könyvtárellátó Vállalat 1993. negyedik negyedévében felmondta korábbi szerződésünket. Hosszas tárgyalássorozat eredményeként és nem csekély szakmai munka árán új konszenzus alakult ki a vállalattal, az *OSZK MNB Könyvek Bibliográfiája* és az *Új Könyvek szerkesztősége* között. 1994-től komoly változások következnek be a szerkesztésben: a kiadvány nem közöl bibliográfiai leírásokat, és recenziók helyett sok esetben csak rövid annotációk ismertetik a műveket. 1994-től a szerkesztőség végzi a kiadvány számítógépes nyomdai előkészítő munkálatait is.

Tanácsadó szolgálatot láttunk el a közkönyvtárak gyűjteménygyarapítási és -apasztási munkájában. Több esetben adtunk helyszíni segítséget a könyvkivonás műveleteiben, önkormányzati felkérésekre vizsgáltuk a gyarapítási hitelkeretek felhasználásának szakszerűségét. (E tárgykörökben több ízben tartottunk előadásokat.)

Különböző akciók és pályázatok révén – elsősorban a Kölcsey Ferenc Alapítvány közvetlen támogatásával – közreműködtünk a határainkon

túli magyar iskolák, egyesületek és közkönyvtárak könyvvél való ellátásában, adományok gyűjtésében, szakmai szempontú válogatásában. Módszertani tanácsadó munkánk során segítettük a külföldi magyar intézmények gyűjteményeinek fejlesztését és rendezését, közreműködtünk a legfontosabb tájékoztatási segédletek beszerzésében. A hungarológiai tanszékek könyvtárai számára (két változatban: a kisebb és a nagyobb gyűjtemények részére) kézikönyvtári tervezetet készítettünk.

Nyilvántartjuk és koordináljuk a magyar könyvtárak bibliográfiai terveit, a tervek alapján készült adatbázisból tájékoztatást nyújtunk.

Megjelentettük az *Eseménynaptár* c. kiadványunk 1993. évi négy, valamint az 1994. évi első számát, továbbá elkészítettük a folyóirat 1994. évi évfolyamának adattári részét, amit az előző évekhez hasonlóan floppy-n terjesztettünk.

A könyvtárak helyismereti tevékenységének aktuális kérdéseiről regionális konferenciákon előadásokat tartottunk, szakmai vitadélutánokat szerveztünk, s kezdeményeztük az új városi könyvtárak helyismereti gyűjteményeinek fejlesztését, illetve kialakítását.

Oktatási és szakmódszertani munka

A könyvtárosasszisztens iskola három évfolyamát, a könyv- és papírrestaurátor-képző tanfolyam utolsó évfolyamát, a humán informatikus másoddiplomás egyetemi képzést, valamint a könyvtáros-informatikus felsőszintű tanfolyam két-két évfolyamát folyamatosan működtettük. A felsorolt képzési formákban összesen 153-an, illetve 12-en és 17-en tettek sikeres záróvizsgát vagy államvizsgát. (Az asszisztensképzésben részt vevő hét erdélyi diákunknak távoktatás-jellegű segítségeit is nyújtottunk.)

Gondoztuk az ország különböző könyvtáraiban szervezett asszisztensképző tanfolyamokat: a félévi vizsgáztatásokat központilag végeztük, az oktatóknak két alkalommal tanári konferenciát szerveztünk.

Elkészült a különböző képzési formákban tanuló hallgatók adatainak nyilvántartására a számítógépes adatszerkezet és adatkezelés rendszere. A hallgatói adattár feltöltésére – idő hiányában – 1994-ben kerül sor.

Oktatói és módszertani tevékenységünket jól segítették elő újabb kiadványaink, így az időszaki kiadványokban megjelent részdokumentumok bibliográfiai leírásához készült példatár, az aszisztens-hallgatók számára készült számítástechnikai tankönyv.

A szakmai képesítést egyénileg megszerzők felkészülését konzultációkkal segítettük, és elláttuk a vizsgabizottsági feladatokat. A Balassi Bálint Megyei Könyvtár munkatársai részére egyhetes intenzív tréninget, valamint – a KMK-ban – tanfolyamot szerveztünk a Windows 3.0 és a Word for Windows 2.0 megismertetésére. (Említésre méltó, hogy oktatótermünkben UNIX hálózatot építettünk ki, és a Voyager program révén lehetőséget teremtettünk a multimédiák könyvtári kezelése számítógépes megoldásának a tanítására.

A DOBIS/LIBIS, az NPA és egyéb adatbázisok, valamint az IIF keretrendszer oktatására pedig oly módon nyílt lehetőségünk, hogy csatlakoztattuk a számítógéptermet az OSZK helyi hálózatához.

Mindemellett a legváltozatosabb módon működünk még közre a könyvtárosképzéssel összefüggő közérdekű teendők megvalósításában: támogattuk a Balaton Akadémián folyó képzést; zsűriztük a különféle könyvtári pályázatokat; országsszerte előadásokat tartottunk a könyvtárosképzésről és a besorolási rendeletről; felügyeltük az esztergomi és a jászberényi főiskolán folyó könyvtárosképzést; a Bukaresti Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom tanszéke részére elkészítettük a könyvtárosképzés tantervét stb.

Elkészült az ETO feladatgyűjtemény és A Magyar Könyvtárosok III. szakmai találkozásának anyagából szerkesztett tanulmánykötet kézírata is.

Szakértői véleményeket készítettünk a könyvtári számítógépes (Syren, Voyager, Textlib) programokról, s közvetlenül is közreműködtünk a Textlib programrendszer befejezésében, valamint folyamatosan részt veszünk a NEKTÁR munkabizottság munkájában. Számítógépes tanácsadó szolgáltatásainkat a következő könyvtárak vették igénybe: Győri Pedagógiai Főiskola Könyvtára, VÁTI Könyvtára, Református Teológia Könyvtára, MATÁV Könyvtára, Nemzetközi Könyvtár- és Művelődési Intézet Könyvtára, Közgazdasági Intézet Könyvtára, Orvostörténeti Intézet Könyvtára, Ráday-gyűjtemény, Bölcsődék Országos Módszertani Intézetének Könyvtára.

Szakmai segítséget nyújtottunk még az egyházi könyvtárak számítógépes feldolgozó munkájának kialakításához, valamint több könyvtár (pl. Ortopéd Klinika) már meglévő számítógépes szolgáltatásainak a korszerűsítéséhez.

Szakértői feladatot láttunk el a nemzetközi szabványok honosítása, véleményezése, valamint a hazai szabványok revíziós munkálatai területén. Közreműködtünk az ETO országos értekezletén, és segítséget nyújtottunk a hang- és videódokumentumok központi hasznosításra szánt katalóguscédulái és az ehhez szükséges segédletek előállításához.

Könyvtárosépítés területén a következő intézményeknek készítettünk új épületerveket, berendezési, helykijelölési, felújítási, fejlesztési vagy költöztetési terveket, esetenként a művezetési feladatokat is ellátva: Nagykanizsai Városi Könyvtár, Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár Törökbálinti Depo, Kossuth Lajos Tudományegyetem Közgazdasági Kari Könyvtár (Debrecen), Kossuth Lajos Tudományegyetem Központi Könyvtár (Debrecen), Veszprémi Egyetemi Könyvtár, Selye-Szabó Alapítványi Könyvtár (Szentes), Püspöki Könyvtár (Veszprém), Magyaryelvű Középiskola könyvtára (Kassa), Balatonboglári Városi Könyvtár, Bessenyei György Tanárképző Főiskola Könyvtára (Nyíregyháza), Országos Népszerűnyilvántartó Hivatal Könyvtára, Miskolci Városi Könyvtár, Pásztói Városi Könyvtár. Az EXPO-96 céljára absztrakt egyetemi könyvtár épületének a tervét készítettük el.

Olvasásszociológiai kutatások

Újabb kutatási témákat is vállalva folytattuk a pedagógusok, a fiatalok és a határon túli magyarság olvasási kultúrájáról végzett kutatásainkat. Ezek legfontosabb eredményei a következők voltak.

Befejeztük az 1991-ben elkezdett *Pedagógusjelöltek kultúrája* című kutatásunk adatgyűjtéssel, feldolgozással összefüggő teendőit. Szakirodalmi szemlét szerkesztettünk, majd elkészítettük a zárótanulmány első részét.

Előkészítettük a *Marginális helyzetű fiatalok kultúrája* című kutatásunkat, s ennek során irodalomfeltárást végeztünk. Elkészült a kárpátaljai és vajdasági középiskolások olvasási kultúrájáról végzett vizsgálatunk adatainak feldolgozása (az adatok kódolása, kigyűjtése, statisztikai próbák

számítógépes futtatása stb.). Elkezdjük a zárójelentés megírását is. Az IRA (International Reading Association) által kezdeményezett, 31 ország 9 és 14 éves tanulói körében végzett összehasonlító olvasásvizsgálat adatainak gépi feldolgozása is befejeződött, az eredmények elemzését bemutató tanulmány 1994-ben lát napvilágot.

Elkészült a *Pedagógusképzés és olvasásra nevelés* című kötet kézírata, amely a Magyar Olvasástársaság (HUNRA) 1992-93-ban rendezett konferenciáin elhangzott előadásokat tartalmazza.

Sajnos, a pedagógusok olvasási kultúráját feltáró vizsgálatunk – támogatás hiányában – nem indulhatott el, az erre vonatkozó kedvező döntés 1994-ben remélhetőleg megszületik.

A *Könyv, olvasás, kulturális identitás* című kutatásunk koncepcióját kialakítottuk, a munka első fázisában 10 kiadóban készültek interjúk, esettanulmányok.

Szó – művészet – társadalom címmel tanulmánygyűjteményt szerkesztettünk az olvasás és művészet-szociológia tárgyköréből, mely a könyvtárosképzésben is felhasználható. (A Magyar Könyv Alapítványhoz benyújtott pályázaton elnyertük a kötet kiadásához szükséges pénzt.)

Továbbra is tevékenyen részt vettünk a könyvtári közéletben: közreműködtünk a Nemzetközi Bibliológiai Egyesület Kanadában megrendezett konferenciáján, ahol a cenzúráról, a nyolcvanas években Magyarországon megjelent illegális kiadványokról tartottunk előadást. Harmadik éve működtetjük a pedagógusok, könyvtárosok, kutatók hatékony párbeszédét, önkéntes továbbképzését szolgáló Magyar Olvasástársaságot. Az elmúlt évben *Olvasás és személyiségfejlesztés*, majd pedig *Többnyelvű írásbeliség* címmel rendeztünk (többek között 60 amerikai kolléga részvételével) nemzetközi konferenciákat.

A Könyvtártudományi Szakkönyvtár munkája

Az előző évihez képest tovább nőtt a könyvtárlátogatók száma, emelkedett a kölcsönzött, a másolatban szolgáltatott, illetve a könyvtárközi kölcsönzésben küldött dokumentumok száma. Ez elsősorban a könyvtárosképzés fellendülésének köszönhető, ezért az 1993/94-es tanévtől kezdve – a vizsgaidőszakokban – heti 56 órára emeltük fel a nyitvatartási időt.

A könyvtárhasználók számát emeli az is, hogy azok a látogatók is nagy számban keresik fel könyvtárunkat, akiknek csak saját jegyzeteik használatához van szükségük olvasótermi helyre és kézikönyvtárra. Ma már a szorgalmi időszakokban is szívesen jönnek hozzánk azok, akik a vizsgaidőszakokban nem jutnak be az OSZK zsúfolt olvasótermeibe.

Az állománygyarapítás ténszámái is tovább emelkedtek az előző évihez képest. Könyvgyarapodásunk mintegy háromnegyedét kiadványcsere vagy ajándékozás útján szereztük be, de könyvvásárlásra is csaknem 500 ezer Ft-ot költöttünk. Két nagyobb ajándék könyvszállítmányt kaptunk, az egyiket az angol Ranfurly Library Service főlépéldány központnak, a másikat az amerikai Donohue Inc-nek a jóvoltából. (A duplumpéldányokat szétosztottuk a hazai könyvtárosképző intézményeknek és könyvtárak között.)

A külföldi cserepartnerreink száma 243 volt, részükre folyamatosan küldtük időszaki kiadványainkat és cserejegyzékünket. A külföldi időszaki kiadványok beszerzésében terjesztő céget változtattunk, s ennek eredményeként folyamatosabbá és zökkenőmentesebbé vált a szállítás, és a korábbi cég mulasztásai nyomán keletkezett hiányokat is jórészt pótolni tudtuk. Sikeresen előfizetnünk a szakma egyik legjelentősebb referáló lapjának CD-ROM kiadására is.

A beérkezett dokumentumok feldolgozása és a katalógusépítés folyamatosan történt. Az ajándékkönyveket, hagyatékokat kurrens munkánk mellett fokozatosan beépítjük az állományba.

A külföldi könyvbeszerzésről válogatott, annotált bibliográfiát adunk közre rendszeresen a *Könyvtári Levelezőlapban*, illetve recenziókat a *Könyvtári Figyelőben*, a magyar könyvanyag adatai pedig bekerülnek a *MAKSZAB*-ba is.

Folytattuk a régi leíró katalógus átépítését és a tárgyszó-katalógus revízióját, a szakdolgozatok, az útijelentések, az audiovizuális anyagok és az IFLA konferenciák előadásainak a feldolgozását.

Feldolgoztuk a magyar és a külföldi könyvtári folyóiratok új számainak jelentősebb cikkeit, a bibliográfiai adatokból tovább építettük a *Magyar és Nemzetközi Cikk*ek (MANCI) nevű adatbázist. (Az adatbázis most 18 500 tételt tartalmaz.) Negyedévenként irodalomkutatási jegyzéket küldtünk az SDI-szolgáltatást igénylők számára az új szakirodalomról. Az adatbázis könnyebb használata érdekében fejlesztettük a kezelőprogramot:

a) a MANCI-t összekapcsoltuk a THES-adatbázissal, így a keresés során a tezauruszból kiválaszthatjuk és összekapcsolhatjuk a deskriptorokat, és a keresés automatikusan végrehajtható a MANCI adatbázisban;

b) egy program biztosítja azt, hogy a keresés eredményeképpen kapott találati fájlból kiválogassuk a valóban releváns és szükséges tételeket, és csak azokat nyomtassuk ki vagy mentjük lemezre;

c) egy saját fejlesztésű program és a THES adatbázis segítségével a kiadványok tárgyszóindexeinek utalóit automatikusan állítjuk elő.

Karbantartottuk a *Könyvtári címjegyzék* adatbázist, egyúttal – a Közművelődési pályázaton nyert összegből – tovább fejlesztettük. Ennek eredményeképpen létrejött a *Magyar könyvtárak szolgáltatási kalauza* (MKC) nevű, Micro-ISIS 2.3 programmal működő adatbázis, amelyben többféle szempont szerint lehet keresni (a címadatokon kívül könyvtár típusra, gyűjtőköre, földrajzi helyre, szolgáltatásokra, az elérhető adatbázisokra stb.).

A nyár folyamán az 1990-es felmérés adataiból felépített adatbázist felrészítettük: minden könyvtárak elküldtük a saját adatait tartalmazó kérdőívet ellenőrzés és módosítás céljából. A visszaküldött anyagot többféleképpen hasznosítottuk:

- ♦ az aktualizált cím- és telekommunikációs adatokból összeállítottuk a *Könyvtári címjegyzéket*, amely a *Könyvtári Levelezőlap* 1993. évi 7. számaként jelent meg;
- ♦ a kérdőív feldolgozása során nyert tapasztalatokat felhasználva, módosítottuk és újjászerveztük az MKC adatbázist. (Az adatfeldolgozás a részletes adattár számára még folyik.) E mellett még kérdőívvel kerestük meg a mezőgazdasági és az orvostudományi gyűjtőköri könyvtárakat, hogy adataikat beépíthessük az adatbázisba. Sajnos, a kiküldött mintegy 300 adatlapnak nem egészen a fele érkezett vissza.

Kiadtuk a *Könyvtári Figyelő* új folyamának harmadik évfolyamát (és éves kumulált indexét), a *Hungarian Library and Information Science Abstracts* (HLISA) című referáló lap két számát és a *Magyar Könyvtári Szakirodalom Bibliográfiájának* (MAKSZAB) négy számát, valamint az éves kumulált indexét. Ez utóbbi kapcsán említésre méltó, hogy az elmúlt esztendőben - tudomásunk

szerint az országban elsőként - áttértünk az 1993. január 1-jétől hatályban lévő új analitikus leírási szabvány szerinti feldolgozásra. Ez a munkánkat szinte megduplázza, tekintettel arra, hogy a MANCI adatbázis miatt a hagyományos leíráshoz is ragaszkodnunk kell. A nyomtatott szakbibliográfia leírási rendszere viszont már minden feldolgozott dokumentumtípusra nézve megfelel a nemzetközi szabványoknak. Említésre méltó az is, hogy 1992-vel kezdődően három éven keresztül a MAKSZAB minden negyedik számával együtt közreadunk egy kiegészítő füzetet is, amely az 1974-1986 közötti időszakban megjelent, de eddig nem regisztrált szakirodalom adatait tartalmazza.

Szolgáltatásaink körét kívánja bővíteni az is, hogy a *Könyvtári Figyelő könyvsorozata* címmel új sorozatot indítottunk, melynek első köteteként a közhasznú információs szolgáltatással foglalkozó, *Könyvtárak és információs intézmények szerepe a demokratikus tájékoztatás szolgáltatásában* című kiadványt jelentettük meg.

Elkészítettük a szakkönyvtár ismertetőjének bővített, átdolgozott kéziratát is.

A tájékoztató munkával összefüggő bibliográfiai, irodalomkutatói tevékenységünknek csak a legfontosabb mozzanatait említjük meg:

- bibliográfiát készítettünk a társadalomtudományi információ témakörében az *SSID Bulletin* című folyóirat számára;
- ellenőriztük és kiegészítettük a Horthy-korszak (1921-1944) könyvészetének könyvtár-tudományi irodalmát, illetve szükség szerint javítottuk a már megjelent leírások adatait;
- A szakkönyvtárhoz és a Magyar Könyvtáros Egyesülethez érkező (és hozzánk továbbított) külföldi referenzs kérdéseket rendre megválaszoltuk, illetve az igényelt szakirodalmat a kérőknek elküldtük;
- két nagyobb irodalomkutatással és dokumentumszolgáltatással segítettük a könyvtári törvényelőkészítő munkát: az új könyvtári törvény kidolgozása, illetve a szerzői jogok érvényesítése a könyvtári kölcsönzésben témákban a külföldi tapasztalatokra vonatkozó szakirodalmat állítottuk össze.
- az angol Task Force pro Libra nevű cég felkérésére begyűjtöttük azoknak a könyvtárosoknak és informatikusoknak a nevét, akiknek életrajzát az általuk kiadott *Who is who in the information world* című kötetben szerepeltetni javasoltuk;

- összegyűjtöttük a magyarországi sajtóarchívumok adatait, nemzetközi címtárban való szerepeltetés céljából;
- a KATALIST levelező lista keretében kezdeményezés történt a CD-ROM-ok hazai lelőhelyjegyzékének összeállítására; részt vettünk az előkészítő munkálatokban és adatokat szolgáltatunk a hipertext adatbázis kiépítéséhez.

Jelentős előrelépést sikerült elérnünk a szakkönyvtár gépesítése terén is:

- a Mellon Alapítvány támogatásából komoly hardver fejlesztést tudunk végrehajtani;
- csatlakoztunk az OSZK számítógép-hálózatához és ezen keresztül a NEKTÁR rendszerhez. A hálózathoz 7 terminállal tudunk kapcsolódni, jelenleg négy gépen érjük el a NEKTÁR-rendszert. A hálózaton keresztül, a NEKTÁR-on kívül használni tudjuk az OSZK CD-ROM tornyára telepített adatbázisokat. Előfizettünk az angol Library and Information Science Abstracts CD-ROM lemezre, mely növelte tájékoztató munkánk színvonalát, és mivel ez is az OSZK CD-ROM-tornyában kapott helyet, kiterjesztettük

a hozzáférés lehetőségét is. A MANCI-adatbázist a helyi hálózat szerverére tettük, így elvileg nemcsak a mi olvasótermünkben, hanem a hálózathoz csatlakozó minden terminálról elérhető az OSZK-n belül;

- kapcsolódni tudunk továbbá az IIF-hez. (Az IIF szolgáltatások megismerésére előadás-sorozatot szerveztünk osztályunk dolgozói számára.)

Végezetül említésre méltó, hogy a Szakkönyvtár – könyvtári, szaktárgyi órák stb. rendezésével, könyvtáros hallgatók szakmai gyakorlatának vezetésével – egyre tevékenyebben vesz részt a könyvtárosképzésben és továbbképzésben, de részt vállal a szakmódszertani tevékenységben is. Többek között ezt is jelzi, hogy munkatársai részt vesznek a Magyar Adatbázisforgalmazók Kamarája Könyvtári Tagozatának munkájában, és együttműködési megállapodást kötöttek telekommunikációs központok könyvtári telepítésének módszertani segítésére.

Budapest, 1994. január

Győri Erzsébet
mb. igazgató

Az OSZK KMK kiadványai - 1993.

Könyvek

DOROZSMAI Károly

Számítástechnikai alaptanfolyam a könyvtáros-asszisztens-képzés számára / Dorozsmai Károly. - Bp. : OSZK KMK, 1993. - 97 p. ISBN 963 201 322 0

Könyvtári kalauz : Segédkönyv gyermek- és iskolai könyvtárosoknak / [a magyar változat Pálné Leinberger Ágota és Magai Margit, ... valamint Fábrián Zita munkája]. - [Bp.] : OSZK KMK : MKE ; Szolnok : Versey F. M. Kvt., 1993. - 163 p. : ill

A kötet az Einführungsmaterialien in die Bibliotheksbenutzung für Kinder und Jugendliche című kiadvány alapján készült

ISBN 963 7613 20X

Könyvtárak és információs intézmények szerepe a demokratikus tájékoztatás szolgálatában / [fel. szerk. Kovács Emőke]; [szerk. Kovács Katalin és Rác Ágnes]. - Bp. OSZK KMK, 1993. - 169 p. - (A Könyvtári Figyelő könyvsorozata, ISSN 1217-6753 ; 1.) ISBN 963 200 336 5

Magyar olvasáskultúra határon innen és túl / Gereben Ferenc, Lőrincz Judit, Nagy Attila, Vidra Szabó Ferenc. - Bp. : Közép-Európa Int., 1993. - 180 p. - (Hungari extra Hungariam, ISSN 1216-853X ; 2.) ISBN 963 8105 14 3

Példatár az időszaki kiadványokban megjelent
részdokumentumok (cikkek) bibliográfiai leírásához /
[a példákat vál. ... Berke Barnabásné]; [szerk. Varga
Ildikó]. - Bp. : OSZK KMK, 1993. - 115 p.
ISBN 963 201 321 2

Szó - művészet - társadalom : Válogatott tanulmányok,
műelemzések / szerk. Lőrincz Judit. - Bp. : Múzsák,
1993. - 184 p.
ISBN 963 564 505 X

Időszaki kiadványok

Eseménynaptár : bibliográfia és kiállítási segédanyag a negyedév fontosabb évfordulóihoz : a Könyvtártudományi és Módszertani Központ kiadványa. - 1993. - Bp. : Könyvtárellátó, 1993. - 4 sz. + mell.
ISSN 1216-2264

Hungarian library and information science abstracts.
- Vol. 22. (1993). - Bp. : OSZK KMK, 1993. - 2 sz.
ISSN 0046-8304

Könyvtári figyelő. - U.F. 3. = 39. évf. (1993). - Bp. : OSZK KMK, 1993. - 4 sz.
ISSN 0023-3773

Könyvtári levelező/lap. - 5. évf. (1993). - Bp. : OSZK KMK, 1993. - 12 sz.
ISSN 0965-1329

A magyar könyvtári szakirodalom bibliográfiája. - 1993. - Bp. : OSZK KMK, 1993. - 4 sz.
ISSN 0133-736x

TEKE és SZAKMA : könyvtári statisztikák. - [19]92. - Bp. : OSZK KMK, 1993. - 100 p.
Címe előbb: Települések könyvtári ellátása : Munkahelyi könyvtárak működési adatai
ISSN 1216-1764

Új könyvek : könyvtárak állománygyarapítási tanácsadója. - 1993. - Bp. : OSZK KMK : Könyvtárellátó, 1993. - 25 sz.
ISSN 0049-5069

Új periodikumok : a Magyarországon megjelenő új és címváltozott periodikumok negyedéves jegyzéke. - 1993. - Bp. : OSZK KMK, 1993. - 4 sz.
ISSN 0864-8786

Adatbázisok

Évfordulónaptár [Géppel olvasható adattár]. - 1994. - Szöveges adatbázis (4260 rekord). - Bp. : OSZK KMK, 1993. - 1 floppy : HD

IFLA [Géppel olvasható adattár] : Az IFLA éves közgyűlésein elhangzott előadások. - 1991-1992. - Bibliográfiai adatbázis (338 rekord). - Bp. : OSZK KMK, 1993. - 1 floppy : DD

Könyvtári címjegyzék [Géppel olvasható adattár]. - Szöveges adatbázis (461 rekord). - Bp. : OSZK KMK, 1993. - 1 floppy : DD

MABIT [Géppel olvasható adattár] : A magyar könyvtárak bibliográfiai tervei. - 1993. - Bibliográfiai adatbázis (133 rekord). - Bp. : OSZK KMK, 1993. - 1 floppy : DD

MANCI [Géppel olvasható adattár] : Magyar és nemzetközi cikkek. - 1993. - Bibliográfiai adatbázis (2312 rekord). - Bp. : OSZK KMK, 1993. - 4 floppy : DD

A bibliográfiát összeállította: Rácz Ágnes